

Шкільна електронна бібліотека «ШБІЦ-інфо» як сучасний засіб інформаційного забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів

Актуальність проблеми

Розвиток інформаційної сфери суспільного життя створює зростаюче навантаження на учасників навчально-виховного процесу в закладах освіти. Виникає потреба в пошуку ефективних шляхів, методів та інструментів опрацювання інформаційних потоків, їх оцінки і відбору. Важливо, щоб нова інформація доповнювала навчальний матеріал, сприяла розширенню та поглибленню знань учнів, підтримувала професійний рівень педагогів, сприяла ефективним управлінським рішенням. Нині школа потребує виконання інформаційної функції на якісно новому рівні.

Інформаційне забезпечення загальноосвітнього навчального закладу – це складна і доки не структурована функція. Жодним чином вона не може реалізовуватися через спрощені підходи: підключенням до інтернет чи збільшенням у школі кількості комп'ютерної техніки. У центрі уваги має бути ІНФОРМАЦІЯ. Для шкільних потреб її слід попередньо готувати шляхом відбору, опрацювання, систематизації, класифікації та подачі у формах, які зручні для кінцевого користувача. Зрозуміло, що самотійно нинішня школа не може виконувати такі завдання.

Вирішення проблеми бачиться у **централізованій підготовці** інформації шкільного призначення і передачі її на місця в готовому вигляді. Такий підхід передбачає покладення перерахованих вище операцій на спеціалізовану організацію, працівники якої виконують постійну роботу з попередньої підготовки інформації і забезпечують її періодичну передачу користувачам. Пропонована модель системи інформаційного забезпечення школи може бути побудована і реалізована лише на основі застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Вона видається єдино правильним і найбільш ефективним рішенням в умовах української освітньої системи та її нинішнього ресурсного забезпечення. Звідси визначені напрями розгортання зусиль для створення засобів, інструментів і технологій з оволодіння і управління сучасними інформаційними процесами.

Реалізація проектних рішень

На сьогодні завдання спеціалізованої організації взяв на себе Український інститут нормативної інформації, де централізовано опрацьовується інформація шкільного призначення. Для завдань віддаленої комунікації (передачі інформації) створений комплекс видавничих і комп'ютерних засобів на основі періодичних журнальних видань та автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи «ШБІЦ-інфо».

Інноваційний освітній проект **«Шкільна електронна бібліотека «ШБІЦ-інфо»** був започаткований як експериментальний всеукраїнського рівня. Ініціатори проекту — Інститут модернізації змісту освіти Міністерства освіти у науки України та Український інститут нормативної інформації. Впроваджувальні роботи розпочалися згідно з наказом МОН України від 5.08.2014 № 900. Кінцевим результатом стало встановлення в навчальних закладах і районних (міських) методичних кабінетах електронного **Інформаційного фонду** (12 тисяч документів) та налагодження щомісячного його доповнення **Новими надходженнями**.

Склад електронної бібліотеки «ШБІЦ-інфо»

Інформаційний фонд поставляється до школи разово і встановлюється на кількох комп'ютерах, бажано в бібліотеці. Деякі школи відводять для інформаційного класу ок-

реме приміщення, беручи до уваги перспективи його наповнення новими матеріалами і засобами. Наказом директора школи призначаються відповідальні особи за функціонування інформаційного класу (центру) — бібліотекарі або так звані **інформаційні адміністратори**. Особливістю і перевагою електронної бібліотеки «ШБІЦ-інфо» є те, що вона може функціонувати **навіть на одному комп'ютері зі скромними технічними характеристиками без використання інтернет**.

Важливим компонентом електронної бібліотеки є щомісячний комплект матеріалів «Нові надходження», який надходить до школи у вигляді однойменного друковано-електронного видання. Комплект включає як електронні носії, так і друковані засоби (журнал, експозиційні комплекти). Журнал містить анотації нових документів.

Експозиційні комплекти надсилаються у зручній для широкого демонстрування формі. Передбачено, що комплекти щомісячно розвішуються в коридорі чи фойє школи для забезпечення постійного доступу школярів та педагогів до нової інформації. Таким чином інформація про нове поширюється зі стін бібліотеки (інформаційного центру) і максимально наближається до кінцевого користувача. Після чого зацікавлена особа може самостійно звернутися до електронної бібліотеки і отримати потрібний документ.

Нині до школи надходять два експозиційні комплекти: **Бібліотечний вісник та Інформаційний поради́к**. Перший із них наглядно демонструє учасникам навчально-виховного процесу склад і короткі анотації до нової інформації. Другий з випередженням інформує педагогів про наявність в електронній бібліотеці документів, які можуть знадобитися і бути використаними для вивчення конкретної навчальної теми в наступному місяці.

Інформаційне наповнення бібліотеки

Централізована система опрацювання інформації здійснюється за такими напрямками: навчальний, виховний, розвивальний процеси, адміністративне управління школою, бібліотечно-інформаційне обслуговування. За змістом усі документи можна класифікувати як навчальні, виховні, розвивальні, методичні, організаційні, інформаційні. За призначенням вони спрямовуються безпосередньо школярам, вчителям, керівникам, обслуговуючому персоналу навчального закладу.

Виокремлюються три Всеукраїнські бази даних: «МЕТОДИКА», «НАВЧАННЯ», «ЧИТАННЯ», які входять до складу електронної бібліотеки. Перша база даних наповнюється навчально-методичними розробками кращих вчителів України, в тому числі роботами переможців та лауреатів Всеукраїнських конкурсів «Учитель року» і «Класний керівник року». До роботи зі створення бази даних залучаються районні (міські) методичні кабінети, методичні підрозділи обласних ІІІПО, окремі педагоги.

Друга база даних включає навчальні матеріали для школярів. Сюди ж відносяться творчі роботи учнів, які готуються за окремими навчальними темами. Разом це створює унікальний масив цікавих інформаційних додатків, які доповнюють і збагачують зміст підручників.

Третя база даних «ЧИТАННЯ» має виховне та розвивальне спрямування і орієнтована на активне залучення дітей до літературної і культурної сфери. Вперше шкільна бібліотека отримує уніфіковану електронну Картотеку літературних творів українських і зарубіжних авторів. Вона наповнюється літературними картками, які спеціально розроблено для потреб школи. Додатками до карток слугують електронні файли, що надають читачеві всебічну інформацію про твір, у тому числі повні тексти, стислі перекази, презентації, рецензії, відгуки читачів тощо. Це дозволяє дитині попередньо отримати великий обсяг інформації про автора, головних героїв, сюжетну лінію, характеристики твору, ознайомитися з враженнями від прочитаного своїх однолітків.

Такі проектні рішення максимально наближають книгу до читача, дають широкі можливості в її опрацюванні, спонукають до читання повного тексту твору. У цілому підходи до дитячого читання враховують і спираються на сучасні тенденції розвитку читачього процесу, що відображають практику «інформаційного читання» (іноді – «кліпового» читання).

Велику увагу розробники проекту приділяють сучасній українській і зарубіжній дитячій літературі. Головним завданням визначається просування до школи, до кожного молодого читача інформації про сучасний стан і тенденції розвитку літературного процесу, ознайомлення дітей з кращими творами вітчизняної і зарубіжної літератури. Потрібно забезпечити якісний інформаційний супровід інтелектуального розвитку дітей, який би спирався на сучасні творчі здобутки діячів літератури.

Впровадження електронної бібліотеки в навчальних закладах, методичних кабінетах

Усі роботи з впровадження і експлуатації електронної бібліотеки на місцях ведуться за планами, які готуються кожні півроку на основі Програми експерименту, котра затверджена МОН України. До участі в експерименті залучаються все нові школи і методичні кабінети. Такі заклади отримують статус **модельних**. За час проведення експерименту число учасників збільшилося в 12 разів.

Поставка електронної бібліотеки на місця супроводжується інструктивною та експлуатаційною документацією. Для вирішення організаційних питань надаються зразки відповідних документів, що дозволяє методичним кабінетам поступово створювати нову модель методичного обслуговування навчальних закладів свого регіону.

За підтримки Інституту модернізації змісту освіти на семінарах, нарадах, круглих столах серед педагогічної спільноти постійно ведеться маркетингова робота, де присутні інформуються про проект «Інформаційне забезпечення загальноосвітнього навчального закладу», а також про інструменти його реалізації – електронну бібліотеку «ШБЩ-інфо». Двічі на рік шляхом прямих звернень здійснюється широке інформування районних (міських) методичних кабінетів, інститутів післядипломної педагогічної освіти, загальноосвітніх навчальних закладів про зміст інноваційного проекту. Кращі з них запрошуються до участі у проекті. Коло модельних закладів-учасників експерименту постійно розширюється.

У ході нинішнього реформування освіти ми здійснюємо надзвичайну важливу і потрібну функцію – створюємо сталу упорядковану інформаційну платформу для будь-яких перетворень, які будуть запроваджуватися в освітній галузі. Те, що вона створюється сучасними методами на основі застосування ІКТ, відкриває великі можливості і широкі перспективи для практичного використання в шкільному середовищі. За підтримки Інституту модернізації змісту освіти завдання проекту будуть безумовно виконані.

***Ю. Зражевський, заступник директора
Українського інституту нормативної інформації,
керівник проекту***
